

Gambling

<http://www.neprohrajzivot.cz/>

Netolismus

- ▶ Termínem netolismus označujeme závislost (závislostní chování či závislost na procesu) na tzv. virtuálních drogách. Mezi ně patří zejména:
- ▶ počítačové hry,
- ▶ sociální sítě,
- ▶ internetové služby (různé formy chatu),
- ▶ virální videa,
- ▶ mobilní telefony,
- ▶ televize aj.

Hazardní hraní, hráčství...

- ▶ Jakékoliv jednání, které vyžaduje nevratné investice (peníze nebo jinou hodnotu) s vidinou zisku založeného na náhodě nebo nejistém výsledku.
- ▶ Součástí tohoto chování je představa rychlého získání peněz nebo jiných hmotných výher a nastavení pravidel hazardních her tak, že jsou z dlouhodobého hlediska nevýhodné pro sázející a vytvářejí bludný kruh.
- ▶ Ti, kteří hrají, získávají patologickou závislost na hře.
- ▶ S tím přichází a rostou finanční problémy, které se hráči snaží vyřešit další účastí na hře. To s sebou přináší širokou škálu dalších rizik.

On-line hazardní hra

- ▶ Služba, spojená s peněžitým vkladem do hazardní hry, loterie nebo sázky, která je poskytována na dálku, elektronickou cestou a na individuální žádost příjemce služeb
- ▶ Jde tedy o hraní prostřednictvím internetu pomocí počítače, tabletu, mobilního telefonu či digitální televize.
- ▶ On-line hraní je nebezpečné zejména proto, že může být provozováno dlouhou dobu velmi skrytě, je takřka všude dostupné, manipuluje se pouze s virtuálními penězi.
- ▶ Dalším rizikem je pouze formální kontrola minimálního věku 18 let

Dělení

- ▶ **Legálně organizované**
- ▶ jde o státem a zákony regulované podnikání, které samo sebe často označuje jako zábavní průmysl.
- ▶ Nejčastěji se jedná o menší kamenné provozovny zvané herny s automaty a video-loterijními terminály (VLT), dále o větší kamenná kasina vybavená navíc i ruletami a karetními stoly nebo o virtuální kasina, tj. speciální webové stránky.
- ▶ Komerční hazardní hry se vyznačují asymetrickým vztahem mezi provozovatelem hry a hráčem. Hráči jako celek tedy vždy prohrávají peníze vůči provozovateli.

Dělení

▶ 1. Drobné neorganizované

- ▶ jde o všechny formy hry o peníze, jiné statky či protislužby, které probíhají po domluvě mezi jednotlivci či v partě a řídí se specifickými domluvenými pravidly.
- ▶ Ve školním prostředí jde nejčastěji o karetní hry jako je mariáš, poker či oko, dále pak o kostkové hry nebo o částečně dovednostní hru čára.
- ▶ Žáci se dále například mohou i sázet, zda nastane či nenastane nějaká událost

▶ Nelegálně organizované

- ▶ jde o nejnebezpečnější formu hazardu organizovanou nelegálně.
- ▶ Nejsou odváděny žádné daně a zadlužený hráč je často dále vydírán a zapojován do nelegální činnosti.

Fáze vývoje závislosti

- ▶ 1. Etapa: fáze výher - hráč je vtažen do hry a vyhrává, silná euforie, chce stále více vyhrávat, zvyšuje částky a roste mu sebevědomí.
- ▶ 2. Etapa: fáze proher - hráč začíná častěji prohrávat, a protože chce peníze získat zpět, sází čím dál častěji, když už nemá ze svého co sázet, okrádá rodinu, zadlužuje se u přátel, snaží své problémy utajit.
- ▶ V případě odhalení slibuje nápravu. Začíná hrát znovu s větší opatrností aby nebyl odhalen.
- ▶ 3. Etapa: fáze zoufalství - ztrácí kontrolu nad sebou samým, může si počínat nezákonně. Má tendenci svalovat vinu na ostatní, věří ve výhru, ocitá se v izolaci, trpí častými depresemi nebo myšlenkami na sebevraždu

Příznaky hráčství u dětí

- ▶ chlubení se hrou a výhrami
- ▶ používání hráčského slangu
- ▶ lhaní, utrácení peněz
- ▶ záškoláctví, změny nálad, výbušnost, popudlivost
- ▶ stranění se kolektivu, samotářství, uzavřenost, nízká sebedůvěra
- ▶ myšlenky na hru, ztráta zájmu o koníčky, problémy doma i ve vztazích a v kolektivu, zhoršení prospěchu
- ▶ krádeže doma a ve škole, psychosomatické projevy, deprese, úzkost
- ▶ užívání návykových látek
- ▶ závislost na hraní počítačových her a na internetu, raná zkušenost s hazardní hrou
- ▶ potíže s adaptací a pravidly, dluhy, finanční problémy, trestná činnost...

Zdravotní rizika gamblerství

- ▶ Sedavý způsob života vede k řadě onemocnění (např. obezita, cukrovka, vadné držení těla a onemocnění pohybového systému). Typicky se objevují bolesti šíje, ramen, bederní páteře a zápěstí.
- ▶ Špatná organizace času, nepravidelnost v jídle, nedostatek spánku.
- ▶ Větší tendence více riskovat a vyšší riziko úrazů. To souvisí s obsahem počítačových her a dále s roztěkaností, roztržitostí a únavou. Stokrát opakovaná nehoda nebo zranění v počítačové hře může vyvolávat pocit, že v reálném životě je to podobné.
- ▶ Nemoci očí.
- ▶ Existuje i určitá souvislost mezi věnováním se videohrám a některými typy epilepsie.
- ▶ Zhoršení mezilidských vztahů, úzkost ve vztazích, emoční a duševní problémy
- ▶ Násilí v počítačových hrách zvyšuje agresivitu, sklon ke rvačkám, šikanování a posiluje nepřátelské naladění vůči světu.
- ▶ Zneužívání návykových látek u dětí, které se excesivně věnují počítačovým hrám.
- ▶ Nutkavé chování ve vztahu k počítačům poněkud připomíná závislost na psychoaktivních látkách.
- ▶ Většina počítačových her vyvolává tělesné i duševní příznaky stresu. S tím pak souvisejí i další zdravotní rizika, např. bolesti břicha nebo hlavy.

Úkoly pedagogů...

- ▶ hledat a podporovat protektivní faktory v různých oblastech
- ▶ podporovat a snažit se zajistit zdravé školní prostředí
- ▶ podporovat dobré vztahy žáků s učiteli
- ▶ nastavovat srozumitelná pravidla
- ▶ podporovat včasnou systematickou a efektivní specifickou primární prevenci
- ▶ snažit se o zajištění spolupráce žáků a rodičů
- ▶ Informovanost rodičů

Oblast osobnosti

Rizikové faktory

- ▶ vyhledávání nových a vzrušujících zážitků
- ▶ impulzivita
- ▶ hyperaktivita
- ▶ poruchy chování či disharmonický vývoj
- ▶ soutěživost
- ▶ hraní počítačových (mobilních) her a trávení mnoho času na internetu
- ▶ prožitá traumata
- ▶ psychické onemocnění

Protektivní faktory

- ▶ Svědomitost
- ▶ Citová stabilita
- ▶ Sebeovládání
- ▶ Úspěchy ve škole
- ▶ Chápe význam peněz v životě, váží si jejich hodnoty

Oblast rodiny

Rizikové faktory

- ▶ nedostatek rodičovské kontroly
- ▶ - orientace na konzum
- ▶ - hazardní hraní či užívání návykových látek v rodině
- ▶ - nepodnětné rodinné prostředí
- ▶ - nezaměstnanost rodičů a chudoba
- ▶ - nefunkční či narušené rodinné vztahy
- ▶ - institucionální výchova
- ▶ - příslušnost k menšinám

Protektivní faktory

- ▶ rozvoj schopností a podpora cílevědomosti a volnočasových aktivit
- ▶ - existence kvalitních vztahů v rodině
- ▶ - orientace na pozitivní životní hodnoty
- ▶ - přiměřená rodičovská kontrola a znalost způsobů trávení volného času dítěte
- ▶ - vhodné způsoby hospodaření s penězi a kapesným
- ▶ - bezpečné používání
- ▶ internetu, platebních karet, zabezpečení účtů

Oblast společnost

Rizikové faktory

- ▶ pozitivní vzory ve společnosti
- ▶ racionální politika přísně regulující hazard
- ▶ finanční podpora preventivních aktivit na školách
- ▶ podpora rodin a zdravého životního stylu

Protektivní faktory

- ▶ přílišná dostupnost hazardních her
- ▶ agresivní mediální kampaň, reklama na hazard
- ▶ prostředí ohrožené sociálním vyloučením
- ▶ chudoba a krize

Oblast školy

Rizikové faktory

- ▶ - užívání návykových látek a hazardní hraní u spolužáků
- ▶ - absence preventivních programů nebo jen jejich formální plnění
- ▶ - malá či žádná nabídka smysluplného trávení volného času
- ▶ - malá kontrola nad užíváním informačních technologií žáky

Protektivní faktory

- ▶ vysoká úroveň školy (kvalita výuky a absolventů)
- ▶ - vytváření příležitostí pro efektivní trávení volného času
- ▶ - včasná diagnostika a intervence
- ▶ - specifická prevence hazardního hraní
- ▶ - zapojování rodičů do preventivních aktivit

Otázky k zjištění situace...

- 1) Patří sázení či hraní k tvým zálibám?
- 2) Je to zábava, nebo někdy otrava?
- 3) Můžeš mi o tom něco povědět?

Následující dvě otázky mohou být též užitečné jako rychlý screening problémů s hazardní hrou:

- 1) Už jsi měl někdy pocit, že je třeba vsadit více peněz?
- 2) Už jste někdy lhal svým blízkým o tom, kolik jsi prohrál?

Kladná odpověď na jednu nebo obě otázky může naznačovat zásadní problém (Johnson et al., 1997)

Dotazník na patologické hráčství „The South Oaks Gambling Screen“ (SOGS), nebo dvacet otázek dotazníku Anonymních gamblerů. Tyto nástroje mohou využívat jak lékaři a psychologové, tak i pedagogové.

Postup pedagoga

- ▶ Identifikovat problém, citlivě reagovat. Nebagatelizovat ho.
- ▶ Zmapovat situaci ve třídě - prevalence, názory, informace o problematice.
- ▶ předání informací o rizicích, hráčských bludech, kontaktech na odbornou pomoc.
- ▶ Zpracovat tematiku hráčství do preventivního programu školy.
- ▶ Adekvátnost programu a intervencí ve vztahu k věku, potřebám a mentálním schopnostem dítěte.
- ▶ Preventivní programy řídí odborníci, měly navazovat.
- ▶ Zaměření na změnu postojů a chování. Živé interaktivní učení, podpora zájmu a zvědavosti vhodnými zábavnými metodami.
- ▶ Využívání směřodatných vzorů, pokud možno z blízkého okolí.
- ▶ Otevřená hodnotově orientovaná diskuse.
- ▶ Zaměření se na témata, jako je způsob trávení volného času žáků a hospodaření s financemi.
- ▶ Zákaz hazardních her zakotvený ve školním řádu, zabezpečení internetové sítě, informovanost rodičů.

Co nepomáhá

- ▶ Bagatelizace problematiky (např. tolerovat karetní hru o peníze).
- ▶ Odstrašování, triviální „Prostě řekni ne.“
- ▶ Jednorázové neinteraktivní akce, multimediální akce, divadelní a jiná kulturní představení bez návaznosti.
- ▶ Zaměření pouze na poznatky.
- ▶ Přednášková forma.
- ▶ Jednorázové aktivity.
- ▶ Neosobnost, formalismus, využívání atrakcí (např. ex-gamblerů).
- ▶ Potlačování diskuze, nebo naopak „bezbřehost“ diskuse.
- ▶ Amatérismus realizátorů.

Kdo vám pomůže

- ▶ Školská poradenská zařízení (pedagogicko-psychologické poradny), střediska výchovné péče metodická podpora, diagnostika, intervence...
- ▶ Nestátní neziskové organizace zaměřené na problematiku adiktologických služeb a primární prevence
- ▶ preventivní programy, poradenství, intervence, nízkoprahové kluby pro děti a mládež, vzdělávání...
- ▶ Zdravotnická zařízení (ordinace klinických psychologů, adiktologické poradny, psychiatrické AT ambulance, psychiatrické nemocnice) poradenství, diagnostika, léčba...
- ▶ Protidrogoví koordinátoři, krajsí školští koordinátoři prevence, koordinátoři prevence kriminality aj.
- ▶ koordinace, financování programů, vzdělávání...

Kdy a koho vyrozumět

- ▶ Rodiče (TU, ŠMP, poradenský tým, školní psycholog)
- ▶ OSPOD, (vážný problém = povinnost vyrozumět OSPOD)
- ▶ intervence pro žáka či třídní kolektiv-oblastní metodik prevence z PPP, metodická pomoc, návštěva školy
- ▶ Pokud má učitel důvodné podezření, že byl v souvislosti s hazardním hraním spáchán trestný čin (krádež, podvod, ublížení na zdraví atp.), měl by o této situaci informovat ředitele školy a v koordinaci s pracovníky školního poradenského pracoviště zvolit vhodný postup vyšetření události. O tomto postupu by měl být vyhotoven písemný zápis. Škola má ze zákona povinnost se v případě spáchání trestného činu (či podezření na spáchání) obrátit na orgány činné v trestním řízení, tj. Policii ČR.
- ▶ U zletilých apelovat na řešení problému jimi samotnými a odkazovat je na specializované adiktologické služby a poradny, rodiče v případě vyživovací povinnosti (student)